

Valtiovarainministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto: Lausuntopyyntö raportista järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausunnon 25.5.2021 raportista järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:27). Valmisteltu ja nyt lausuntokierroksella oleva raportti liittyy valtiovarainministeriön 8.3.2019 käynnistämään valtionavustusten kehittämis- ja digitalisaatiohankkeeseen. Nyt valmistellut ehdotukset pohjautuvat keskeisesti hankkeen ns. järjestöjaoston työhön, mihin on osallistunut kaksi edustajaa ministeriön yhteydessä toimivasta Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksesta (STEA).

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin

Raportin ensimmäisessä ehdotuksessa tuotonjakoministeriöt siirtyisivät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottaisivat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Järjestöjaosto ehdottaa, että tuotonjakoministeriöiden valtionavustukset haetaan vuodesta 2024 alkaen pääsääntöisesti digitaalisesti Haeavustuksia.fi:ssä, joka kokoaa kaikki eri valtionapuviranomaisten valtionavustushaut yhteen paikkaan. Valtionavustustoiminnan yhteisiä verkkopalveluja ei räätälöidä erikseen valtionapuviranomaisille, mutta toiminnallisuuksia on mahdollista säätää jonkin verran.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että valtionapuviranomaisten lähtökohdat ovat järjestelmätarpeen näkökulmasta hyvin erilaiset. Olemassa olevien verkkopalvelujen laadulliset ja toiminnalliset vaatimukset vaihtelevat merkittävästi. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksessa (STEA) on jo käytössä nykyaikainen ja laadukas avustusten hallintajärjestelmä. Tämän vuoksi selvittäväksi tulee se, millä ehdoilla uuteen järjestelmään voidaan tarvittaessa siirtyä ja mikä ylipäätään on uuden järjestelmän tarve. Keskeisenä haasteena siirtymisessä on valmistelussa olevan valtionavustuslain osittaisuudistuksen esitöihin sisällytetty kirjaus valtionapuviranomaisten henkilöresursseihin kohdistuvista säästötavoitteista uuteen avustusten hallintajärjestelmään siirtymisessä, joka ei huomioi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

295 163 415
358 295 163 415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

valtionapuviranomaisten eri lähtökohtia. Valtionavustusten kehittämis- ja digitalisaatiohankkeen taustalla vaikuttavat valtionapuviranomaisille kohdistettaviksi ajatellut säästötavoitteet, jotka on ajateltu muodostuvan uuteen, valtionhallinnon yhteiseen avustusten hallintajärjestelmään siirryttäessä.

STEA-avustuksissa on jo tällä hetkellä käytössä moderni asianhallintajärjestelmä. Mikäli STEA-avustusten käsittelyssä siirryttäisiin koko valtionhallinnon yhteiseen avustusten hallintajärjestelmään, ei ainakaan toistaiseksi ole tunnistettu siirrosta saatavaa työaikasäästöä. Tilanne on pikemminkin päinvastainen, eli on oletettavaa, että mahdollisessa siirrosta STEA alkaisi käyttää sille heikommin soveltuvaa järjestelmää. STEAn osalta tuleekin tarkkaan pohtia se, millä aikataululla uuteen avustusten hallintajärjestelmään kannattaa siirtyä, jos lainkaan, vai voiko STEA jatkokehittää jo olemassa olevaa järjestelmäänsä. Toisaalta asiassa on myös huomioitava olemassa olevan järjestelmän elinkaari, eli jossain vaiheessa STEA joutuisi joka tapauksessa hankkimaan uuden avustusten hallintajärjestelmän.

Suurimmassa osassa sosiaali- ja terveysministeriön myöntämistä avustuksista STEA-avustuksia lukuun ottamatta on tunnistettu tarve uudelle avustusten hallintajärjestelmälle. Niiden osalta (pl. EU:n rakennerahastot) siirtyminen näyttää luonteelta vaihtoehdolta ja on mahdollista, että niissä voisi löytää myös henkilöstövoimavarojen käyttöön liittyviä säästöpotentiaaleja sähköiseen käsittelyyn siirtymisen myötä.

Toisaalta asiassa on keskeistä huomioida myös uudesta valtionavustusprosessista muodostuva lisätyö valtionapuviranomaisille, esimerkiksi uudet valtionavustustietojen siirtovelvoitteet, avustuksen saajien laajempi osallistaminen sekä laajempi tuloksellisuustietojen raportointi. Käytännössä on hyvin vaikeaa tunnistaa, että yhteiseen valtionavustusten hallinnointijärjestelmään siirtymisestä muodostuisi uudessa toimintamallissa kovin merkittäviä HTV-säästöjä. STEA-avustusten osalta niitä ei ole tunnistettu ollenkaan. Niille toimijoille, joilla käytössä ei ole modernia avustustenhallintajärjestelmää, tulisi antaa myös mahdollisuus HTV-säästöjen sijasta täydentää niitä lakisääteisen avustusprosessin mahdollisia resurssivajeita, joita on olemassa erityisesti avustusten käytön valvonnassa ja arvioinnissa. Tehtävien uudelleen kohdentamisenkin näkökulmasta ei valtionavustuslain osittaisuudistuksen esitöihin sisällytetty kirjaus, joka ei huomioi valtionapuviranomaisten eri lähtökohtia, on STM:n ja STEAn näkökulmasta perusteeton.

Asiaa puoltavina seikkoina voidaan nähdä se, että valtionavustustoiminnan yhteiset verkkopalvelut vähentävät tulevaisuudessa päällekkäistä työtä kustannuksineen, kun esimerkiksi erillisiä uusia tietojärjestelmäinvestointeja ei toteuteta. Edelleen yhteinen tietojärjestelmä voisi ohjata valtionapuviranomaisten toimintaa yhtenäisemmäksi kuin erillisellä järjestelmällä toimiminen.

Valtionapuviranomainen voi myös jatkaa oman verkkopalvelunsa käyttämistä, mutta tällöin sitä koskee avoinna olevien hakujen keskitetty ilmoittaminen ja avustuksiin liittyvä tiedonsiirtovelvoite. Mikäli valtionavustuksiin liittyvä tietojen siirtyminen ei tapahdu hyödyntäen automatiikkaa, nämä uudet prosessivaiheet voivat käytännössä lisätä valtionapuviranomaisen hallinnollista työtä merkittävästikin.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla

Raportin toisessa ehdotuksessa avustetun toiminnan tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta mitattaisiin ja hyödynnettäisiin yhtenäisin kriteerein. Jatkossa tuotonjakoministeriöt suunnittelevat valtionavustuksia hakevien järjestöjen kanssa yhdessä, millaisiin yhteiskunnallisiin päämääriin valtionavustuksilla rahoitetulla toiminnalla tai hankkeella on tarkoitus vastata.

Ehdotusta voidaan pitää kannatettavana. Avustusten vaikutuksista saatavat tiedot hyödyttävät valtionavustusten myöntämisharkintaa ja todennäköisesti tehostaisivat valtionavustustoimintaa sekä lisäisivät niistä saatavaa tietoa ja avoimuutta kansalaisten näkökulmasta katsottuna. Tavoitteena on arvioida, miten valtionavustusten saajien toiminta on tuotoksineen ja tuloksineen yhteydessä valtionavustuksilla tavoiteltuihin yhteiskunnallisiin ja yhdessä määriteltyihin päämääriin. Haasteena voidaan pitää sitä, ettei raportti sisällä konkreettisia esityksiä tavoitteen saavuttamiselle, ja siten tekee siitä vielä asian, joka voidaan ratkaista vasta toimeenpanoryhmän työssä. Toimijoiden kokoluokka ja toimintojen sisällöt sekä avustusten euromäärät eroavat niin paljon toisistaan, että esimerkiksi yhteisten, kaikille sopivien mittarien laatiminen on tästä näkökulmasta haastavaa. STEAssa näiden havaintojen perusteella onkin jo kevennetty kohdekohtaista arviointia, ja keskitytty aidosti tuloksellisuuden arviointiin. Painopistettä on siirretty laajojen kokonaisuuksien arviointiin ja tuloksellisuuden kehittämiseen yhdessä järjestöjen kanssa erikseen järjestettävissä yhteiskehittämistilaisuuksissa.

Edellä mainittujen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta koskevien mittarien lisäksi toimeenpanoa jatkavan ryhmän tulisi myös pohtia erilaisia tehokkuusmittareita avustusharkinnan tueksi. Viime aikojen julkisessa keskustelussa olleet aiheet ovat painottaneet myös näiden tekijöiden kattavampaa huomioimista avustamisesta päättämässä. Näitä voivat olla esimerkiksi erilaiset järjestörakenteista tulevat tehottomuudet tai eri järjestöjen toteuttamat päällekkäiset toiminnot. Edelleen hallinnollisten kulujen määrään ja vertailuun tulisi suhtautua entistä tarkemmin yhtenäisin kriteerein.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan

Raportin kolmannessa ehdotuksessa tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Ehdotusta voidaan pitää kannatettavana ja se on hyvin samankaltainen STEAn avustustenjaossa käytössä olevan osallisuusrakenteen kanssa. Raportin sanamuodon mukaisesti ehdotus kuitenkin tarkoittaisi muutosta STM:n ja STEAn näkökulmasta arviointi- ja avustusjaoston toimintaan, jolla on nyt lausunto-oikeus STEAn avustusehdotuksesta.

Tarkoituksena on, että neuvottelukunnat, toimikunnat ja jaostot eivät osallistu jatkossa valtionavustuksia koskevaan päätöksentekoon, mikä on avustusten jaon uskottavuuden kannalta ehdoton vaatimus. Tätä sanamuotoa voi olla tarkoituksenmukaista muuttaa, mikäli arviointi- ja avustusjaoston toiminta nähdään tarpeellisena sen nykyisessä muodossaan myös tulevaisuudessa eli että jaosto voisi lausua avustusehdotuksesta, sillä edellytyksellä, etteivät sen jäsenet ole esteellisiä hallintolain (434/2003) 28 §:ssä säädetyllä tavalla, kuten työsuhteessa avustuksensaajiin.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan

Raportin neljännessä ehdotuksessa on tarkoitus yhdenmukaistaa valtionavustuksille hyväksyttävien kulujen laskentaa. Raportti ei kuitenkaan tuo esille konkreettisia toteuttamisvaihtoehtoja, koska siinä ei ole tarkasteltu asioiden toteuttamiskelpoisuutta ja haasteita. Tämän vuoksi talouden yhtenäistäminen on kannatettavaa esimerkiksi avustusehtojen näkökulmasta, mutta jatkotyö on tehtävä kokonaisuudessaan myöhemmin perustettavassa toimeenpanoryhmässä.

Nykyisin ministeriöstä riippuen tuottoja sallitaan kerrytettävän eri tavoin avustettavilla toiminnoilla. Raportti esittää, että avustusten kustannukset hyväksyttäisiin bruttona, jolloin avustettavasta toiminnasta saatavat tuotot olisivat järjestölle itselleen jääviä varoja, eikä niitä vähennettäisi avustettavista kustannuksista. Myös järjestöjen varainhankintaa voitaisiin tukea ns. tappiontakuuna eli esimerkiksi mahdollinen varainkeruu kampanjan alijäämäisyys voitaisiin kattaa valtionavustuksella ja siten sillä rohkaistaisiin järjestöjä järjestämään varainhankintaa nykyistä laajemmin. Valtionavustuskäytäntöjen laskentaperusteiden yhdenmukaistamista voidaan pitää yleisesti kannatettavana tavoitteena.

Kirjanpitolautakunta pitää lausunnossaan (KILA 2021/2017) tavoiteltavana, että menettelyt julkisissa avustuksissa ovat yhdenmukaiset ja tehokkaat, vaikka järjestöjen avustuksiin liittyviä kirjanpidollisia kysymyksiä ei voitaisikaan yksityiskohtaisesti linjata. Koska kussakin avustuspäätöksessä kyse on viime kädessä kahden osapuolen, julkisyhteisön ja avustuksen saajan, välisestä oikeussuhteesta, on tärkeätä, että avustuksen ehdot ovat molemminpuolisesti mahdollisimman selkeät ja riittävän yksityiskohtaiset. Osapuolten oikeudet ja velvollisuudet täsmennetään mahdollisimman selkeiksi, jolloin jo avustuksen myöntöhetkellä on yksiselitteistä, millaisista toimista aiheutuvia menoja avustuksella voidaan kattaa. Tämän vuoksi lautakunnan käsityksenä on, että järjestöjen tilinpäätösinformaation käyttäjille on usein ensisijaista se, että tilinpäätöksestä käy selkeästi ilmi, mitä, mistä, mihin, miksi ja paljonko tuotot, kulut, rahoituskulut ja investoinnit ovat tilikaudella olleet – ei niinkään se seikka, millä tavalla eri erät on ryhmitelty tilinpäätöksen rakenteessa.

Kirjanpitolain 3 luvun 2 §:ssä (1336/1997, muut. 1376/2016) säädetyin oikein ja riittävään kuvan vaatimukseen perustuen kirjanpitolautakunta pitää edellä kuvattua tilinpäätösinformaation läpinäkyvyyttä ensisijaisena tavoitteena. Informaation käyttäjän tulisi voida helposti käsittää, mistä toiminnassa ja sen rahoituksen hankinnassa ja käytössä on kysymys. Tämän vuoksi STM ja STEA pitävät toimeenpanoryhmän toiminnan kannalta haasteellisena, jos hallinnollista taakkaa tullaan keventämään myös siltä osin kuin se vaarantaisi edellä mainitut kirjanpitolautakunnan määrittelemät tavoitteet.

Kirjanpitolautakunta painottaa myös sitä, että avustuksen saajalla on vastuu tietojen paikkansapitävyydestä. Tiedot on tarvittaessa kyettävä todentamaan ja järjestelmän ei tule olla altis manipulaatiolle. Tietojen raportoinnille tulee asettaa erityinen luotettavuusvaatimus, mikä edellyttää dokumentointi- ja seurantamenettelyjä, jotka on voitava varmentaa ulkopuolisen, esimerkiksi tilintarkastajan tai viranomaisen toimesta.

Tällä hetkellä raportissa ohitetaan ne haasteet, joita tällä uudistuksella voi olla. Ulkopuolisen näkökulmasta voi olla vaikeaa perustella, miksi valtio avustaa kustannuksia myös siltä osin, kun avustustarvetta ei ole eli tuottoja on saatu jo kustannusten katteeksi. Mahdollisten avustustoiminnasta saatavien tuottojen käyttö vapaasti voi myös olla ongelma siinä tilanteessa, kun niitä käytetään esimerkiksi elinkeinotoiminnan kustannusten katteeksi tai julkiselle sektorille kuuluvista velvoitteista syntyneiden vastuiden kattamiseksi. Silloin kun avustettava toimija on kokonaisuudessaan yleishyödyllistä toimintaa harjoittava, ongelmia ei samassa mittakaavassa ole, mutta arpajaislain näkökulmasta voi tulla esille eri sektorivastuut yleishyödyllisen toiminnan sisälläkin. Valtionapuviranomaisen tehtävänä on huolehtia julkisten varojen tehokkaasta käytöstä.

Mahdollisten avustettavasta toiminnasta syntyvien tuottojen kautta kerrytettävien ylijäämien kohdentumista yleishyödyllisen järjestötoiminnan kuluihin on tarkoituksenmukaista varmentaa, erityisesti niissä tilanteissa, joissa järjestöllä on palvelutoimintaa tai toimintoja, jotka eivät kuulu yleishyödyllisen toiminnan piiriin. Tämä lisäksi yleistä luottamusta esimerkiksi kilpailuvaikutusten näkökulmasta silloin, kun summat ovat merkittävämpiä. Aatteellisilla yhteisöillä ja säätiöillä on toisinaan hallinnoitavina rahastoja, joiden pääoman tai tämän tuoton käyttö on erityismääräyksen rajoitettu. Osana toimeenpanoryhmän työskentelyä tulisi myös pohtia avustettujen kohteiden ylijäämien rahastoimista, onko se tarpeellista esimerkiksi läpinäkyvyysvaatimukset ja edellä mainitut kirjanpitolautakunnan kannanotot huomioiden.

Jossain määrin myös riski siitä, että järjestöt alkaisivat kerätä varoja siten, että se vaarantaisi kaikkien pääsyn toiminnan piiriin, voi olla mahdollinen. Erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen kohderyhmälle mahdolliset jäsen- tai osallistumismaksut voivat vaikuttaa merkittävästikin haluan osallistua toimintaan. Tämän vuoksi erilaisten yleisehtojen tarkasteleminen tässä yhteydessä voi tulla kyseeseen.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan

Raportin viidennessä ehdotuksessa tuotonjakoministeriöt soveltaisivat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Raportti ei tuo esille konkreettisia toteuttamisvaihtoehtoja, koska siinä ei ole tarkasteltu asioiden toteuttamiskelpoisuutta ja niitä haasteita, joita vastuullisuuden arvioiminen käytännössä tuo. Tämän vuoksi vastuullisuuskriteerien yhtenäistäminen on kannatettavaa esimerkiksi avustusehtojen näkökulmasta, mutta jatkotyö ja vastuullisuuden mittaamisen tavat on ratkaistava kokonaisuudessaan myöhemmin perustettavassa toimeenpanoryhmässä.

Erityisenä haasteena STM ja STEA näkevät sen, miten esitetyt seikat saadaan yhteismitalliseksi mitattavaksi suureeksi, kun huomioidaan myös työn laatu ja vaatimus. Toimijoiden kokoluokka ja toimintojen sisällöt sekä avustusten euromäärät eroavat niin paljon toisistaan, että esimerkiksi yhteisten, kaikille sopivien mittarien laatiminen on haastavaa. Näistä tekijöistäkin riippumatta voi olla vaikeaa arvioida yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti esimerkiksi järjestöjen toiminnan monipuolisuutta, sen suunnittelun laatua, avustuksen saajan johtamisen ja kehittämisen sekä järjestön hallinnon laatua. Siltä osin kuin raportissa viitataan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vaatimukseen, asia ei tuo muutosta nykyisiin käytössä oleviin avustusehtoihin STEAn näkökulmasta.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti

Raportin kuudennessa ehdotuksessa tuotonjakoministeriöt voisivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poistaisi sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta.

Silloin, kun valtio avustaa toimintoja, jotka on todettu tarpeellisiksi ja joiden toiminnan sisältö on muuttumaton vuodesta toiseen, on ehdotus hyvinkin perusteltu. Sillä voidaan vähentää hallinnollista

taakkaa sekä avustuksen saajissa että valtion viranomaisissa. Ehdotetussa mallissa monivuotiset yleisavustukset rahoitettaisiin valtion yhden vuoden talousarviosta, mikä voi tarkoittaa käytännössä joko avustuksiin osoitettujen määrärahojen korottamistarvetta tai aiempaa suurempaa tarvetta priorisoida yleisavustettavat toiminnot.

Sosiaali- ja terveysministeriön katsoo, että nykymallissa veikkausvoittovarojen ennustettu ja luonteeltaan pysyvä aleneminen ei tämänhetkisen arvion perusteella tue mahdollisuutta sitoa yhden vuoden määrärahoja ehdotetulla tavalla tuleville vuosille ainakaan laajassa mittakaavassa.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla

Raportin seitsemännessä ehdotuksessa tavoitteena on yhdenmukaistaa ns. delegoitavien avustusten myöntäminen. Tarkoituksena on yhdenmukaistaa edelleen delegoitavien avustusten valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit.

Ehdotusta voidaan pitää toimintatapojen eroavaisuuksista johtuen kannatettavana. Konkreettinen toteuttamistapa jää kuitenkin myöhempään ajankohtaan toimeenpanoryhmän pohdittavaksi.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä

Raportin kahdeksannessa ehdotuksessa tavoitteena on yhdenmukaistaa valtionavustusten käsittelyä. STEAn näkökulmasta avustusprosessi toteutetaan jo nyt tiimityönä avustusvalmistelun, valvonnan ja arvioinnin yhteistyönä. Raportin ehdotusta voidaan pitää kannatettavana tai ainakin tavoiteltavana asiantilana myös laajemmin.

Sosiaali- ja terveysministeriön, kuten oletettavasti muidenkin ministeriöiden näkökulmasta tämä voi tarkoittaa laajempaa harkintaa sen osalta, miten valtionavustustoiminta toteutetaan prosessina tulevaisuudessa, kun valtionavustuksiin liittyvää työtä tehdään tällä hetkellä usein muiden työtehtävien ohella, eikä pääasiallisena työtehtävänä. Tästä huolimatta ehdotus on tavoittelemisen arvoinen ja sen voitaisiin katsoa parantavan avustusprosessien laatua.

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi –julkaisusta

Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että nyt lausuttavana olevaan raporttiin sisältyvät ehdotukset ovat ainakin pääosin kannatettavia. On kuitenkin tärkeää, että valtionapuviranomaisilla on jatkossakin mahdollisuus arvioida toimialakohtaisesti erilaisia tilanteita ja tarvittaessa reagoida niihin ketterästi. Haasteena voidaan pitää myös sitä, ettei raportti kaikilta osin esitä konkretiaa tavoitteiden saavuttamiselle ja siten tekee raportissa esitetyistä ehdotuksista vielä asian, joita voidaan arvioida vasta myöhemmin. Ehdotusten toteuttaminen edellyttää hyvää koordinointia ja yhteistyön jatkamista. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä monialaisen toimeenpanoryhmän perustamista jatkotyötä varten.

Sosiaali- ja terveysministeriön mielestä nyt lausuttavana olevaan raporttiin sisältyvät tavoitteet voi katsoa olevan ainakin osittain luontevasti yleistettävissä laajemmallekin joukolle, kuten kunnille ja kuntayhtymille myönnettäviin avustuksiin. Lisäksi raporttiluonnoksessa tarkastelunäkökulmat keskittyvät erityisesti veikkausvoittovaroja edelleen avustuksina jakaviin ministeriöihin. Tätä tarkastelunäkökulmaa voi pitää varsin suppeana. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö myöntää avustuksia järjestöille muiltakin valtion talousarvion momenteilta.

Yhdenmukaistaminen on tärkeä tavoite, mutta se ei ole ainoa, eikä edes tärkein periaate toimintojen kehittämisessä. Eri ministeriöiden erilaisille käytänteille saattaa olla tapauskohtaisesti joissain tilanteissa varsin hyvätkin perusteet, eikä liene tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa niitä kaikilta osin. Niihin liittyvää keskustelua on kuitenkin tarkoituksenmukaista ja hyödyllistä käydä nyt ehdotetun toimeenpanoryhmän muodossa.

Avustusten saajien kannalta yhtenäistäminen voi mahdollisesti helpottaa tuloksellisuusraportointia, mikäli esimerkiksi sama järjestö saa avustuksia useammalta ministeriöltä samanaikaisesti. Tämä on kuitenkin enemmän poikkeus kuin pääsääntö. Selvästi suurin osa esimerkiksi STEA-avustuksia

saaneista järjestöistä on saanut valtionavustuksen vain yhdeltä valtionapuviranomaiselta, jolloin epäyhtenäisillä raportointikäytännöillä ei välttämättä ole käytännössä laajempaa merkitystä.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Sekä sosiaali- ja terveysministeriö ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) katsovat, että valtionavustustoiminnan kehittämisen näkökulmassa pitäisi korostua enemmän toiminnan laadullisuuden lisääminen. Laadullisuus edellyttää käytännössä erikoistumista ja tarvittaessa myös mahdollisia lisäresursseja valtionapuviranomaisille.

Sosiaali- ja terveysministeriön mielestä nyt lausuttavana olevan järjestöjaoston ehdotusten toimeenpanossa on tarkoituksenmukaista huomioida laajasti myös muut vireillä olevat hankkeet, kuten Erkki Liikasen työryhmän ehdotuksista (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:12) käynnistettävä jatkovalmistelu, minkä käynnistämisestä hallitus linjasi puoliväliriihessä keväällä 2021.

Tässä lausunnossa on huomioitu myös STEAn nyt lausuttavana olevasta raportista antamat kommentit ja täsmennykset.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Veli-Mikko Niemi

Neuvotteleva virkamies

Lassi Kauttonen

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu VM Valtiovarainministeriö

Tiedoksi STM YTO Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus